

GYMSEN

GYMSEN

editor-in-chief PETRA SIMONOVÁ
senior graphic designer PAVLÍNA PIROHOVÁ
graphic designer TAMARA PASTUCHOVÁ

contributors

PETRA SIMONOVÁ
LUCIA SERDAHELYOVÁ
ZUZANA HURBANIČOVÁ
MARTINA CINTULOVÁ
ALŽBETA REPTOVÁ
ISABELA IRŠOVÁ
LEONARD KOMÁREK
ALŽBETA ČEDERLOVÁ
ANETA ANDELKOVÁ
BEÁTA BAČOVSKÁ
PIA LUISA ERCOLANO
NATÁLIA KRIŠTOFOVÁ
SOFIA ŠRÁMKOVÁ
KATARÍNA VALÚCHOVÁ
LILIANA HORŇÁKOVÁ

proofreader

HANA ODOKIENKO FODOROVÁ

Dátum vydania 28.11.2022

Publikovaný obsah je súkromným názorom autora a nemusí vždy vyjadrovať názor redakcie.

Gymnázium Ladislava Novomeského Senica

číslo 28 11/2020

GYMSEN

obsah

opinion

10 Vily z Cottingley

life

14 Žízeň je veliká, život mi utíká, nechte mě příjemně snít

18 Živočišne potreby (Metamorfóza)

20 Byť femininnym (?) byť či nebyť

culture

22 Betka's film vault

bookclub

26 Anasoft litera

fashion

30 The Orb Of Punk Fashion

art

34 Stavý

36 Svet má na jeseň spadnuté viečka

science

38 Šetrímie ekologicky

interview

44 Interview s Mgr. Beatricou Rusnákovou, DiS.art.

travel

48 Island

politics

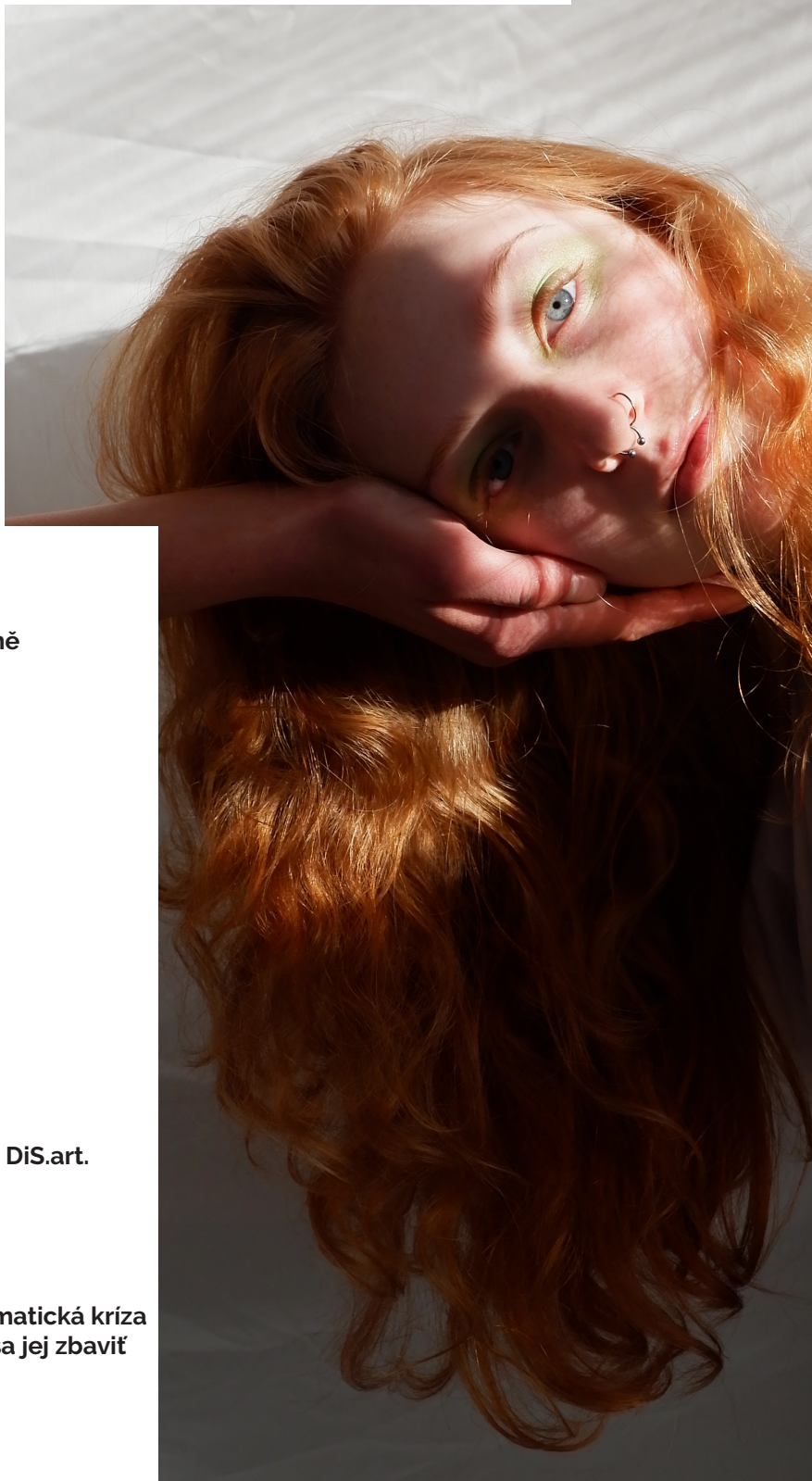
50 Európska únia

52 Čo má spoločné vojna na Ukrajine a klimatická kríza

54 Smrť princeznej Diany: bol to plán ako sa jej zbaviť alebo nehoda?

gallery

58 Imatrikulácie 2022

editoriál

Rýchlo sa stmieva, ochladzuje sa. Je november a my sa opäť stretávame pri novom čísle tradičnej november issue. Toto číslo nesie dva názvy. Pôvodný, „kroky vpred“, a nepôvodný, takmer náhodný, „metamorfóza.“ Tieto slová symbolizujú neustále prebiehajúci proces premeny a posunu snád v každom z nás.

Aj náš drahý GYMSEN prechádza takou drobnou metamorfózou. Tradične nastali drobné zmeny v redakcii. Niekoľko nových rúk, nový objektív, nové nápady. Niektorí radi vravia, že zmena je život, Katarzia spieva, že sa všetko mení (ale my sme stále tu). Je to tak? Čo na zmene je také fascinujúce, dychberúce? Vyberáme si zmenu my alebo si ona vyberá nás? Otázok je veľa a odpovede na ne existovať vôbec nemusia. Aj o tomto je táto november issue. O jednoduchej kontemplácii, o tu a teraz. O pozorných očiach a pokojných pohľadoch.

Verím, že táto november issue uspokojí, upokojí či pohladí aj Vaše vlastné metamorfózičky a že si vo Vás nájde útočisko (alebo Vy v nej).

S láskou

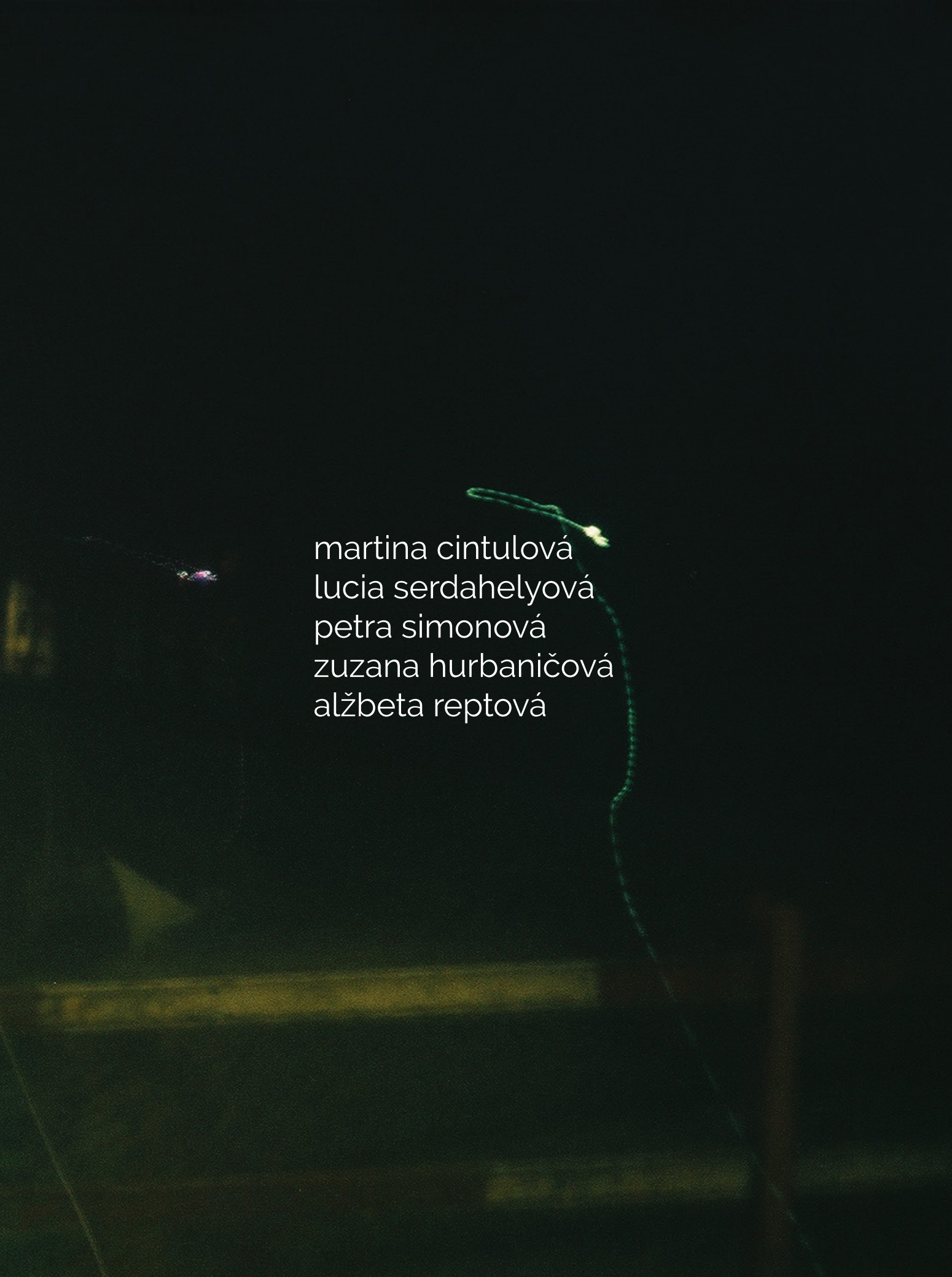
Petra Simonová
editor-in-chief

opinion
life
culture

martina cintulová
lucia serdahelyová
petra simonová
zuzana hurbaničová
alžbeta reptová

víly z Cottingley

V 19. a začiatkom 20. storočia boli ľudia fascinovaní až pohltení spiritualizmom. Bol to zlatý vek viery v nadprirodzené sily a energie, strašidelné príbehy a zvláštne javy. Ľudia si mysleli nielen to, že nadprirodzeno existuje, ale, že je možné s touto sférou aj komunikovať. V New Yorku žili v roku 1848 napríklad sestry Foxové, ktoré presvedčili ľudí, že dokážu komunikovať s duchmi. A rovnako v New Yorku vzniká tiež mormonizmus (duchovný smer niekoľkých rôznych kresťanských cirkví spojených s postavou „proroka“ Josepha Smitha alebo jeho dielom Kniha Mormonova, Smith mával videnia, v ktorých videl Boha, Krista a anjelov). Vo Švajčiarsku vzniká vďaka lekárovi Franzovi Antonovi Mesmerovi prvý koncept hypnózy. Ľudia sú v tejto dobe vystavovaní smrti zo všetkých strán a začiatok prvej svetovej vojny je ako priliať olej do ohňa. Spiritualizmus predstavuje v týchto ťažkých časoch akýsi komfort a odpovede na nevysvetliteľné otázky.

Jednými z nadprirodzených bytostí boli aj víly, ktoré mohli vidieť iba deti. Fotografovanie bolo v tej dobe iba záležitosťou dospelých, takže dokázať ich existenciu nebolo ľahké. Predsa len úplne každý v nadprirodzeno neveril. Ale v roku 1917 prišli na scénu sesternice Elsie Wright a Frances Griffiths. Keď povedali svojim rodičom o tom, že pri potoku vídajú víly, rodičia sa nad touto historkou iba pousmiali. Elsie ale navrhla, aby im jej otec požičal fotoaparát a ony dokážu, že víly naozaj existujú. Keď urobili fotografiu, boli na nej zobrazené rozmazané postavy, ktoré pripomínali víly a o dva mesiace vyfotili ďalšiu. Rodičov však stále ešte nepresvedčili. Keď boli dievčatá v škole, dospelí sa snažili nájsť nejaké dôkazy o tom, ako fotografiu zhotovili, ale nič nenašli.

V roku 1919 sa matky Elsie a Frances stretli s Edwardom Gardnerom, ktorý bol dôležitou osobou teozofie (jeden z nových druhotných náboženských prúdov krúžiacich okolo spiritualizmu a parapsychologických javov). Gardner požiadalo fotografie a ukázal ich svojmu priateľovi Heroldovi Snellingovi, expertovi na falošné fotografie. Obaja boli skeptickí, ale keď sa na ne Snelling poriadne pozrel, vyhlásil, že tancujúce postavy sa hýbu a nie sú vyrobené z papiera, ani na fotografiách namaľované. Gardner ich začal ukazovať širšiemu publiku. Nakoniec sa dostali až k známemu spisovateľovi, Sirovi Arthurovi Conanovi Doylevi. Táto informácia vás pravdepodobne prekvapí, ale autor Sherlocka Holmesa veril na duchov, anjelov a iné nadprirodzené bytosti. Gardner a Doyle sa spojili a chceli, aby boli fotografie overené Kodakom (Eastman Kodak Co. alebo Kodak je americká technologická spoločnosť zameraná na riešenia v oblasti fotografického a filmového priemyslu a služieb v súvisiacom odvetví). Kodak nevyvrátil, že fotky nie sú pravé, ale ani nepotvrdil, že možno fotografie prijať ako dôkaz existencie víl. Preto Gardner a Doyle v roku 1920 naliehali

na stretnutie s Wrightovcami a Griffithovcami. Elsie a Frances z Gardnera neboli nadšené. Na jeho otázky nakoniec po dlhom presvedčaní odpovedali a Elsie dovolila, aby boli fotografie oficiálne uverejnené v novinách pod podmienkou zmeny ich mien. Gardner si celú situáciu vyložil tak, že dievčatá sú určitým typom média. Požiadal dievčatá o ďalšie fotografie. Tie mu poslali tri nové, pri ktorých znova nevedeli dokázať ich nepravosť. Doyle nadšene vydal svoj článok do novín, ktorý dostal od verejnosti zmiešané ohlasy. Mnohí sa začali zaujímať skôr o dievčatá, než o víly a niektorí reportéri sa snažili nájsť na ne nejakú „špinu“. Jediné čo zistili, boli ich pravé mená, a tak dostali aj interview s rodinou, ale dôkaz, že to všetko bolo nepravdivé (hoax) nenašli. Postupom času záujem o víly z Cottingley ubúdala a Conan Doyle bol jediný, kto o tom ešte písal.

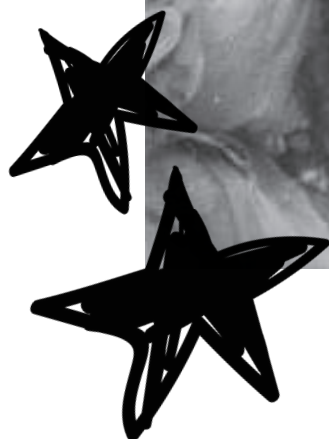

Dievčatá žili pokojný život. Teda do roku 1965, kedy bola Elsie kontaktovaná za účelom rozhovoru. Elsie sa znova dokázala vyhnúť skeptickým otázkam, podobne ako predtým. V roku 1970 Edward Gardner zomrel vo veku 100 rokov a príbeh o vílach z Cottingley zaujal BBC. Interview sa zúčastnila Elsie aj Frances. Neprijemným otázkam sa zasa vyhli a verejnosť sa zasa pýtala: „Boli tie fotografie vážne pravé?“. Predsa len časy sa menia a sedemdesiate roky boli technicky oveľa pokročilejšie. Jedným z ľudí, ktorý sa o fotografie zaujímal, bol James the Amazing Randi, kúzelník a skeptik spochybňujúci tvrdenia o paranormálnych javoch. Randi zistil, že víly boli vystrihnuté z kartónu a skopírované z „Princess Mary's Gift Book“ z roku 1914. Zhruba v rovnakom čase sa profesor Joe Cooper, zaujímajúci sa tiež o dané fotografie, stal priateľom Frances. V roku 1981 Frances konečne niekomu povedala pravdu. Fotografie boli vážne na inscenované.

Vtedy už staré ženy konečne povedali svetu, ako to urobili a že „pohyb“ víl vznikol vetrom. Ale ani jedna nemala zlé úmysly. Bol to iba žart, ktorým chceli potrápiť svojich rodičov, pretože im neverili. Potom začali dospelí bez ich vedomia šíriť fotografie ako dôkaz a veci sa vymkli spod kontroly. Ľudia verili na víly, pretože chceli veriť a chceli, aby boli skutočné. Ak by sesternice povedali pravdu hneď, mnohí vysoko rešpektovaní ľudia by možno stratili

prácu a česť. Tak sa dohodli, že nikomu pravdu o svojich vílach neprezradia, pokiaľ všetci zapojení nezomrú. Tento príbeh bol dokonca dva razy sfilmovaný (*Fairy Tale A True Story*, *Photographing Fairies*). Mnohí ľudia stále verili a veria na víly, aj po dokázaní falošnosti videí či fotografií s nimi. Ľudí proste nadprirodzeno priťahuje.

**žízeň je veliká, život mi utíká,
nechte mně příjemně snít**

Takmer päť minút na seba hľadím do špinavého zrkadla a začínam mať pocit, že nedokážem v ľudskom tele šiestu minútu už existovať. Asi som iba hladná. Mám chuť na zmenu... možno. Na rajčinovú polievku... s väčšou pravdepodobnosťou. Už som na krok od kuchyne.

Nie ste jediní. Myslím. Čakáte na bod zlomu, niečo, čo vás donúti vykonať to, po čom vaše krehké, stratené srdiečko už nejaký ten piatok túži. Škvírka vám v bruchu, ale doma nie je nik, kto by vám navaril večeru. Vašu metamorfózu si musíte začať sami. Nečakajte na ňu, ona sama nepríde. Vstaňte, urobte krok vpred, bližšie k nej a chyťte ju za golier (alebo zadok). Možno sa poddá. Aj na vás vábivo hľadí tá farba na vlasy z výkladu drogérie už mesiac? Alebo ju dokonca máte doma, no smutne čučí na vašom toaletnom stolíku? Máte neukojiteľnú potrebu si asap zmeniť šatník, vlasy, make-up, humor, chôdzu, reč, návleky, to, ako vidíte sami seba a ako vás vidia ostatní. Ste však zaseknutí na rodinnej dovolenke a chuť do života s motiváciou na zmenu osobnosti vám spadli na úroveň hojdacej siete pri bazéne a mojita z all inclusive baru. Zmena je ale život. Nie som si istá, či chcem iba pozornosť nemenovanej osoby, teda môjho tohtomesačného „objekt of attraction“, či si plním ilúziu samej seba, vytvorenej v hlbkach mojej fantázie, akoby som si tvorila postavu vo videohre, alebo som len dostala živočíšnu potrebu odcudzíť sa od vlastnej telesnej schránky, aspoň na minútu. Utiectí.

Nechcem byť niekým iným, mám sa predsa rada. Čo to znamená? To tiež neviem. Možno je to drakom sebazoznania stratený v moriach neistôt, alebo zrno strachu z toho, že nikdy nebudem mať nikoho radšej, ako seba. Človek, na ktorého hľadím v zrkadle je napriek tomu stále krajší. Starám sa o ňu. O jej vlnité vlasy a bledú pokožku. O jej citlivosť a prudké zmeny nálad. Utieram jej slzy. Viem o nej viac ako o sebe. Ľudia jej často vravievajú pekné slová, vravia, že ju majú radi. Vie to a čerpá z toho silu. Má sa rada tiež. Občas sa na ňu dívam s údivom, rešpektom, často ju nenávidím. Neviem ju zmeniť, nedovolí mi to. Musím s ňou však žiť. A ak sa s tým zmierim, budem môcť ľúbiť nás obe. Aj ľudí, ktorí ľúbia nás. Mňa.

Kedy sa vás naposledy niekto spýtal otázku: „Ako sa máš?“. Každý máme podobnú odpoveď. „Ako sa máš?“ – „Žijem“. Možno až príliš. Unavuje ma to, no priznať si túto realitu by znamenalo porážku. Sme predsa v zlatom období našej osobnej renesancie, márneť čas jednoducho nemôžeme. Lenže kým sú ostatní v malebnom Taliansku, vy ste sa omylom zasekli niekde v smutných zákutiach Uhorska (pardon, dejepis sem radšej nemiešam). Či už sa ale cítite ako habsburský barokový chlapec, alebo vám ovládli mozog pralesné slony v Gabone, nie ste, opäť, (asi) sami. Byť trochu stratený je ok. Byť veľmi stratený je ok. Strácať sa v stratenosti je ok. Ste ok. Musíte byť. Lebo, keď sa vás niekto napokon konečne opýta, ako sa máte, aj tak im nepoviete pravdu.

It's okay not to be okay.

Samotná váha existencie je na mňa dostatočne veľká, netreba mi prikladať k nej predom prehraté boje. Nechcem sa biť s časom, neprehráva totiž často. Radšej sa doň ponorím, nechám sa unášať jeho prúdom, kým ma tak trochu nepohlí. Som jeho dieťaťom, zrnkom jeho veľkosti, fragmentom jeho mysle. Som len smutný epitaf, irónia v metafore, biela guľa v biliarde, zápisom nezmyselného sna, prvá sekunda nostalgickej pesničky. Opúšťam sa vo worde, lebo mi došlo miesto v denníčku. Takže, kto som? Dôležitá to otázka. Ale život je aj tak najľahší v momentoch, kedy na tom nezáleží, keď tak trochu iba žijem. Ako sa mám, pýtate sa teda? Žijem.

V hlave mi zase duní. V žalúdku mi ziva prázdnota. V krku mám sucho. Útržky včerajšej noci sa mi premietajú v hlave ako scény indie kórejského filmu, ktorý sme spolu pozerali pred rokom. Mala by som rozprávať tichšie. Oveľa. A menej. A mala by som občas aj myslieť na to, ako moje slová a impulzívne rozhodnutia ovplyvňujú ľudí okolo mňa. Toľko priestoru na zlepšenie, ale čím ho môžem vyplniť, keď všetky moje pokusy naseba rozvoj skončia radikálnym nihilizmom, bolesťou hlavy, prípadne pohárom zázvorového tonicu. Vyplním ho umením, hudbou, jedlom? Čiže tým najviac subjektívnym, čo viem nájsť. Možno ho vyplním láskou ľudí okolo mňa. Určite jej mám dosť. Dovolím jej však, aby ma pohltila tak, ako plynutie času, ako maličkosť mojej existencie? Pokúsim sa cez ňu aspoň prekonať pokrytectvo, vinu a plytkosť, ktorá sa vo mne usadila s náhlym príchodom jesene.

Späť k umeniu, hudbe a jedlu. Toľko mi stačí ku šťastiu... tak málo. Dovoľiť si ho cítiť je však ťažšia úloha. Nechcem si dovoliť ho ovládnuť ma. Lebo mi rodičia súkali vetu „nezaslúžiš si to“ do hlavy od dôb, keď som ešte nemala vlastné názory? Možno, lebo vyjadrenie negatívnej emócie proste nebola možnosť. Takže sa mi nesmej, keď sa od hnevu rozplačem. Ostaň tu ešte chvíľu a nepohň sa. Lebo tento moment zmizne. Tak ako všetko, na čom mi aspoň trochu záležalo.

Zostaň ale ticho. Vieš, že kritiku neznesiem. Nie je mi to jedno. Vyzerám tak? Aestheticky nemárnim čas nad súdiacimi pohľadmi toľkých zlomených bábik, pri prechádzaní nekonečnými chodbami časopriestoru (alebo senického gymnázia). Iba môj parfum ostáva. A spomienka. Záchvev. Pociť prázdnoty. Podozrivé ticho. Možno šuchot oblečenia alebo roztrasený výdych. No keď si mi vravel, že sa ti nepáči moja rok stará maľba, nechalo ma to rozseknutú. Zaseknutú? Kam sa teraz pohnem, ak mi nejde už ani jediná vec, ktorá mi mohla v živote vyjsť? Otec mi povedal, že sa nezlomím tak ľahko ako ostatní. Nerozsypem sa ani pod ťarchou jeho krutého pohľadu. Robí ma to monštrum. Asi. Zabudol už len na krehkosť, ktorú vo mne sám vytvoril. Nemohol snáď moje mommy issues zaviniť môj otec. Či?

Nehovor mi však, že si v pohode. Počujem to v tvojom hlase. Vidím to na tebe. Fakt. Dnes som si roztok na šošovky nezabudla. Zavolaj mi radšej, keď tancujem, čas pre teba zastavím. Posnažím sa teda. Dávaj si na mňa ale pozor, asi neviem, čo dnes hovorím. Nasad' si pred našou konverzáciou zimné pneumatiky, aby si sa nešmykla na mojich klzkých hláskach. Rozprávaš sa so mnou rada? Prepáč. Máš ma stále rada? Urobila som ti dokonca playlist. Je mi ľúto, že si bola smutná, keď mi povedal, že šiel spať k orlovi skalnému a ja som sa chytala za brucho od smiechu. Vieš, že ťa stále ľúbim. Naše fotky nevymažem. Jednu mám stále vyvesenú. Pomaly na ňu začína padať prach. Ten sveter si nechaj, tebe svedčí viac. Chýbať mi bude ale aj tak, lebo tá rajčinová polievka vždy chutila lepšie s tebou.

Čo by na toto povedala trinásťročná ja, ktorá bola presvedčená, že v sedemnástich budem stelesnením Reginy George? ...skoro, na Halloweena som tento rok ale šla ako pirát. Si na mňa hrdá? Nenapísal ma Kafka, Dostojevskij, ani Eyrová. Som trošku Arctic Monkeys, trošku vlastná tvorba, tak bokom, iba keď mám na to čas. Prípadne som aj ten Slavík z Madridu, alebo teda vrabec španielsky (a dcéra smetiárov). Všetko a nič naraz. Neviem, skúste si ma veľmi nevšímať... aj keď viem, že to asi tak ľahko nepôjde.

-Vaša chodiaca mánia, -L. S.

živočíšne potreby

~~METAMORFÓZA~~

V septembri som počas hodiny matematiky zaregistrovala pojem totožné priamky. Sú to priamky s nekonečným počtom spoločných bodov. Znie to pekne, takmer romanticky. Zapamätala som si ho.

Rovnako ako začiatkom každej jesene sa učim opúšťať svoj „letný sen“ – pomyselný svet plný svetlých farieb, poobedných šlofikov, počítania hviezd na oblohe, kašľania na skicáre a litrov citronády. Boľstivo sa lúčim s ľahostajným ničnerobením. Svoju neproduktivitu už nebudem môcť obaliť do výhovoriek typu: „Je leto, nechajte ma žiť!“, či: „Veď mám voľno, ja nemusím robiť nič!“.

Ochladenie vzduchu prispieva k monotónnosti, ktorou každú jeseň žijem. Je príjemná, pohodlná, nenáročná. Stačí jej nič, priesvitnosť povahy a pocitu. Víтам ju s odporom, zároveň po nej prahnem. Prináša so sebou pocit ľahostajnosti a neustálej nedokonalosti. V letných mesiacoch má dokonalosť nekonečne veľa podôb a tvarov, stačí si vybrať ten najpríjemnejší, ten, ktorý pasuje najlepšie. V jesenných mesiacoch je dokonalosť nedosiahnuteľnou destináciou. Je podobná ospevovanému bielemu svetlu na konci tunela, ku ktorému sa blížite, no stále sa oddďaluje. Samozrejme, sa ho nikdy nedotknete (na moment možno na Štedrý večer :)). Časom si svetlo prestanete všímať, je tam úplne zbytočné. Najjednoduchšie bude pohodlne sa usadiť a čakať na príjemnejšie podmienky (začína byť otázne či prídu). A niekedy (vždy?) je lepšie vykašľať sa na tunel (ktorý je úplná hlúposť, len sa nechcem cítiť zle) a začať svojvoľne a nezodpovedne lietať po vlastnej, novej, dráhe.

Raz som povedala jednej maniačke: „Lucia, ja asi prechádzam metamorfózou.“ (Dodnes som si nevyhľadala definíciu tohto slova na M, znie pekne a z nejakého dôvodu sa mi spája s hodinami biológie venovanými premene hmyzu. Alebo s Kafkom. To bude ono.) „Ako si na to prišla?“ spýtala sa ma.

„Neviem, iba som na ňu mala chuť, tak si ju vyvolávam.“ Najbližší víkend mi v starej kúpeľni jedného starého domu farbila vlasy na hrdzavo. Metamorfóze sa darí dodnes. Naozaj.

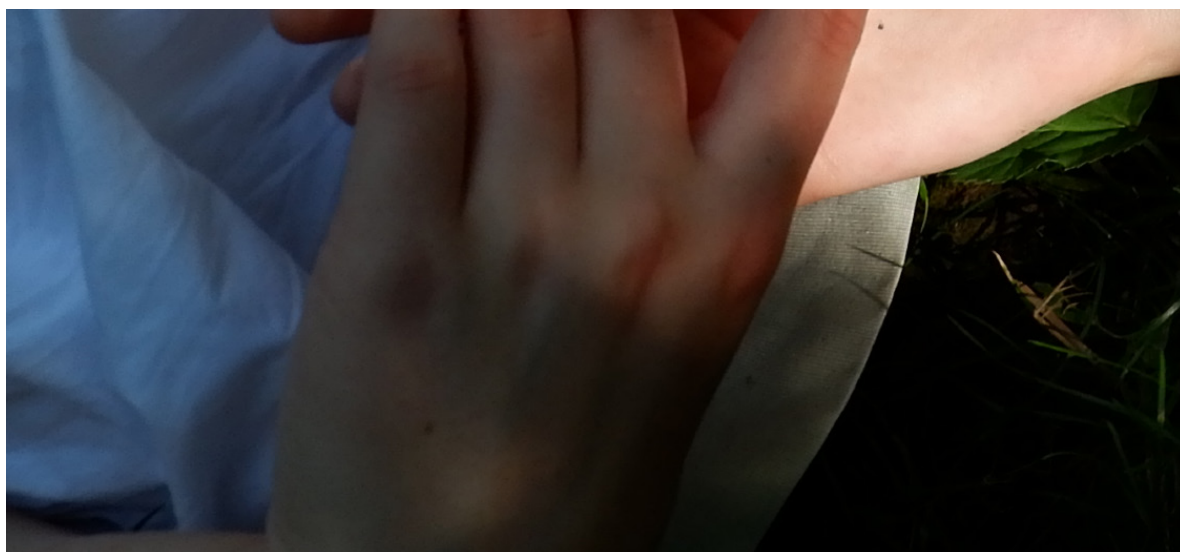
A občas príjemnejšie podmienky na povrch vyklíčia samé, netreba siliť žiadnu metamorfózu (ale je to zábava, naozaj, odporúčam, 10/10).

Na pojem „totožné priamky“ stále občas myslím. Dost intenzívne. Čo ak sa mojou totožnou priamkou stal práve tento bájný proces metamorfózy?

BYŤ FEMINÍNNYM (?)

byť či nebyť

Ženskosť – feminita, mužskosť – maskulinita alebo rodová identita človeka referuje do akej miery sa človek považuje za mužského alebo ženského vzhľadom na to, čo znamená byť mužom alebo ženou v spoločnosti. Ženskosť a mužskosť sú zakorenené skôr sociálne, no rozlišujeme ich aj podľa rodu – pohlavia, čiže biologicky. Členovia spoločnosti rozhodujú o tom, čo znamená byť mužom alebo ženou.

Objektívne, v spoločnosti je určite nejaký „stereotyp“ feminity a maskulinity. Už len letné šaty a sukne naznačujú ženskosť a obleky s kravatami mužskosť. Často blúdím a hľadám, či som len femininnou osobou alebo mám naopak v sebe aj kus mužskosti :). Niekedy sa cítim veľmi žensky či femininne, ale často som „mužná“, a to najmä mojím správaním či obliekaním.

Už od narodenia sa význam v otázke týkajúcej sa nášho rodu formuje. Napríklad v sociálnych situáciách či interakciách s blízkymi ľuďmi ako sú rodičia, rovesníci a pedagógovia (Katz, 1986). Osoba sa môže označiť za ženu, ale namiesto toho, aby sa videla v stereotypných ženských vlastnostiach, ako sú expresívnosť, vrúcnosť a submisívnosť, sa môže na seba pozeráť „mužským spôsobom“, a teda pozorovať na sebe vlastnosti ako racionálnosť, chladnosť či dominantnosť.

Ľudia majú pohľady na seba v žensko-mužskom spektre (charaktere), pričom niektoré sú viac ženské, niektoré viac mužské a niektoré možno zmes oboch. Je to význam a postavenie v spoločnosti, spolu so žensko-mužským charakterom, čo tvorí našu rodovú identitu a vedie naše správanie.

Takže, aká je definícia feminity? Spôsob správania či obliekania jednej osoby, pričom toto správanie je posúdené spoločnosťou – jej členmi a označené za ženské. Svojím spôsobom je podľa mňa femininnym každý. Samozrejme aj maskulínnym. Ak ale muž chce ukázať svoju femininnu stránku viac ako maskulínnu, potrebuje na to odvalu. Keďže sme ako spoločnosť ešte nepochopili pravý význam toho, čo to naozaj znamená byť femininnym či maskulínnym.

Pre mňa je rodová identita *flâner* (blúdenie bez destinácie).

betka's film vault

the age of adaline. (navždy mladá.)

/2015 USA Lee Toland Krieger/

Tento, nie až taký starý, film opisuje príbeh ženy narodenej začiatkom 20. storočia, ktorej sa jedného dňa stane nehoda a od toho momentu prestane starnúť a ostane zaseknutá v 29-ročnom tele. Časom sa o ňu začne zaujímať FBI a Adaline (Blake Lively) musí pravidelne meniť miesto pobytu, meno aj prácu. Po takmer ôsmich dekádach neustálej mladosti, krásy a odopierania si vážnych vzťahov, stretne Ellisa (Michael Huisman), ktorý sa do nej bláznivo zamiluje. Najskôr ho odmieta, ale potom povolí a nechá sa pozvať na večeru. Keď ich vzťah začne naberať vážnejší charakter, chce ujsť, ako vždy, keď nastane podobná situácia. No na poslednú chvíľu si uvedomí, že už viac nechce utekať. Postaví sa svojmu strachu a rozhodne sa prijať pozvanie na malú rodinnú oslavu jej priateľa. Avšak, keď ju zbadá Ellisov otec William (Harrison Ford), okamžite ju spozná ako svoju lásku z mladosti, ktorú si chcel vziať. Adaline tvrdí, že ona je dcéra ženy, do ktorej bol kedysi zamilovaný. William tomu uverí, ale na ako dlho?

foto ZUZANA HURBANIČOVÁ

bookclub
fashion
art
science

alžbeta čederlová
leonard komárek
izabela iršová
aneta andelková
petra simonová
beáta bačovská

Krv je len voda - Jana Micenková

Poznáte ten pocit, keď dočítate posledné stránky knižky a iba nemo pozeráte do prázdna a vstrebávate všetky pocity? Presne toto sa stane, keď dočítate psychologicko-sociálny román *Krv je len voda*. Šok, hrôza, uvedomenie si reality, odpor a ľútosť. Kniha necenzurovane opisuje znásilňovanie, neriešené traumy z detstva, psychické problémy, beznádej, alkoholizmus, utrpenie, šikanu a najmä vytrhnutie dieťaťa z detského sveta radosti a bezstarostnosti.

Autorka románu, Jana Micenková, nás vŕhne za dvere bytu disfunkčnej rodiny. Tento byt obýva dcéra Klára, otec a matka. Ľudia, ktorí sú si vzájomne cudzí. Ani jeden z nich totižto nevie, čo prežíva ten druhý. Z patologického opisu postáv vieme usúdiť, že Klára túži po materinskej láske, ktorú jej matka nedáva a tak sa ju pokúša hľadať v iných ľuďoch a vzťahoch, ktoré nadväzuje. Zatiaľ čo matka vyhľadáva pozornosť, túži po sláve a spoločnosť alkoholu preferuje pred rodinou. Otec, podrž taška, by najradšej chcel spasíť celý svet, sníva o pokojnej rodine naplnenej láskou a radosťou, no nemá čas ani na vlastnú dcéru.

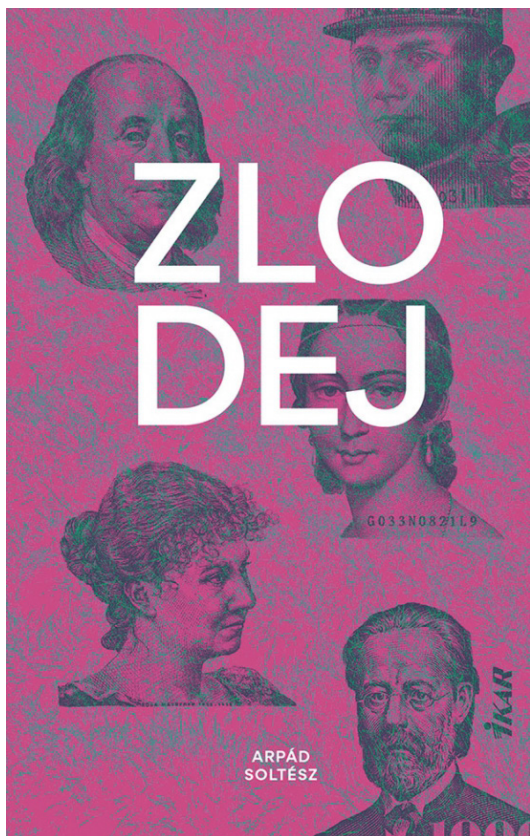
Ako vieme, základ je v rodine. Pre mňa je rodina miestom, kde sa môžem vrátiť a cítiť sa dobre a v bezpečí, obklopená láskou a s vedomím, že keby sa čokoľvek stalo, mám istotu, že mi pomôžu vyriešiť problémy. Práve rodina Kláry je presný opak, miesto prijatia a lásky sa jej dostáva odmietnutie a pocitu príťaže pre otca a najmä pre emočne nestabilnú matku. Román vo mne vyvolal pocit ľútosť a zároveň zamrzenia. Niekedy sa mi stalo, že som zrak odvrátila od knihy, či ju rovno zavrela. Zimomriavky mi behali po chrbte, keď som si postupne uvedomovala, že kniha nie je len predstava autorky, ale príbeh je inšpirovaný skutočnými udalosťami. Román je síce

náročný na čítanie a niekde aj na pochopenie, no stále nám dáva možnosť nadhľadu, že aj pre väčšinu z nás neprijemné témy sú pre niekoho bežným životom. Osobne to vnímam ako autorkinu výzvu pre krok vpred, podme sa baviť aj o témach, ktoré sú síce neprijemné, ale pomôžu deťom z dysfunkčných rodín dať im pocit, že v tom nie sú sami.

text ISABELA IRŠOVÁ

Zlodej - Arpád Soltész

Hlavná postava Libor sa po prepustení zo zamestnania opäť stretáva so starým priateľom Rudom. Spolu sa pokúšajú zabezpečiť svoje rodiny príležitostným kradnutím. Rozbehnutému „biznisu“ sa darí a z lupičov sa postupne stávajú úspešní a známi podnikatelia. Ako to už ale v živote býva, nič netrvá naveky, a tak je to aj v tomto prípade. Dej knihy Zlodej je zasadený do 90. rokov minulého storočia

a približuje autentický pohľad do radov nielen slovenskej, ale i ruskej mafie pôsobiacej u nás a v Česku. Čitateľ má možnosť nahliadnuť do skrytých intrig politického diania a tiež spoznáva rôzne tváre starého režimu. Kniha je napísaná pútavo, využíva expresívnu lexiku tej doby a subkultúry, ktorú opisuje, no pre mladého čitateľa je skôr dobovým dokumentom, zatiaľ čo pre čitateľa vyzretejšieho – staršieho – ktorý v 90. rokoch žil, sa stáva výstižnou výpoveďou o rokoch nie ešte tak dávnych. Všetkých nás môže však príbeh Libora poučiť a ukázať nám tak trochu zabudnuté dejiny Slovenska, ktoré sa tiež podieľali na jeho dnešnej podobe.

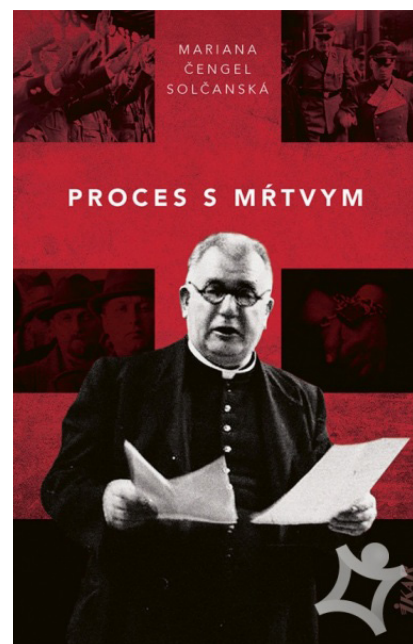
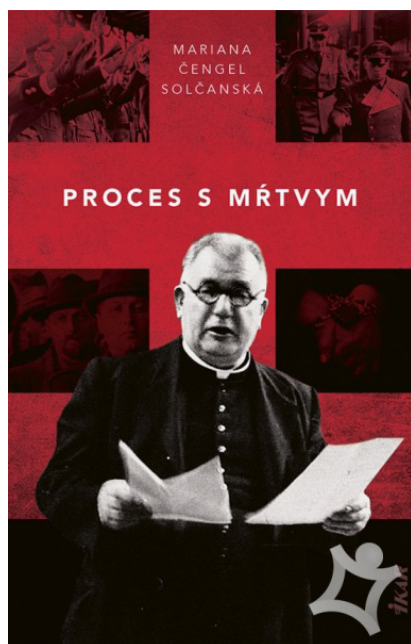
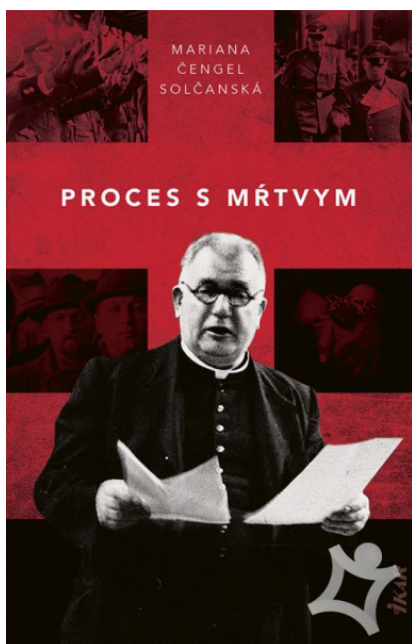
text ALŽBETA ČEDERLOVÁ

Proces s mŕtvym - Mariana Čengel Solčanská

Medzi najkontroverznejšie a najviac antipatií získavajúce postavy v histórii slovenského národa zaslužené patrí Jozef Tiso. Kniha Mariany Čengel Solčanskej *Proces s mŕtvym* historicky presne popisuje súdne pojednávanie s prezidentom Slovenského štátu a retrospektívne sa vracia do obdobia Tisovej mladosti, kňazského pôsobenia, začiatkov politickej kariéry a k významným udalostiam našich dejín, v ktorých Jozef Tiso figuroval.

Autorka v knihe Tisa porovnáva s jeho straníckymi kolegami, Vojtechom Tukom a Alexandrom Machom, a snaží sa čitateľa presvedčiť, kto z týchto troch antiosobností nesie najväčšiu vinu na fašistických zverstvách. Tukovi dáva „alibi“ v podobe staroby a choroby a Macha ospravedlňuje faktom, že verejne oľutoval svoje činy (na rozdiel od Tisa). Najväčšiu časť viny prikladá Tisovi ako prezidentovi.

Mariana Čengel Solčanská je známa režisérka a scenáristka politicky angažovaných filmov a zároveň spisovateľka historických kníh s kritickým pohľadom na dejiny. Veľkým mínusom knihy *Proces s mŕtvym* je autorkino osobné zaujatie a chýbajúci triezvy pohľad pri posudzovaní histórie. Jozef Tiso nebol v žiadnom prípade ctihodný človek, avšak ako každá postava v dejinách si aj on zasluží objektívny a nezaujatý pohľad. Paradoxom taktiež je, že autorka Tisovi vyčíta sebeckú a necitlivú povahu, no sama sa nedokáže odosobniť od častých invektív na Tisovu nadváhu a výzor. Prepojenie kapitol knihy a skákanie do rozličných období Tisovho života pôsobí značne chaoticky a čitateľovi uberá z výsledného dojmu. Kniha o človeku, ktorý sám zabudol, že je tiež len človekom, ponúka zaujímavý historický exkurz do obdobia najmä tridsiatych a štyridsiatych rokov minulého storočia, ale nedáva čitateľovi možnosť vytvorenia si vlastného názoru a tým kniha stráca významnejšie reflexívne prvky.

Do budúcich rokov pre komisiu Anasoft Litera z tohto ročníka vyplývajú dve zásadné otázky: či je naozaj vhodné, najmä v dnešnom svete, kŕmiť mladých ľudí tak pesimistickými dielami a či by sa pri výbere historicky orientovaných kníh nemalo dbať na väčšiu mieru autorského odosobnenia a z toho vyplývajúcu väčšiu pravdepodobnosť osobnej reflexie a rozvoja kritického myslenia čitateľov.

text LEONARD KOMÁREK

The Orb Of Punk Fashion

Perly, korzety či svadobné šaty. Práve toto sú jedny z najznámejších diel samotnej Vivienne Westwood a.k.a. kráľovnej punk fashion. Ako sa ale táto žena stala jednou z najkonickejších hviezd dnešného módného sveta?

Dame Vivienne Westwood je možno podľa mnohých ľudí momentálne 81-ročnou britkou navrhujúcou oblečenie, no jej príbeh je omnoho zaujímavejší. Čo urobila pre to, aby tak nehorázne otriasla svetom pun-kovej módy a stala sa jej kráľovnou? Po jej rozvode s Derekom Westwoodom Vivienne stretla Malcolma McLarena. Už v tomto čase si zvykla šiť či navrhnuť nejaký ten kúsok, no po tom, čo sa s Malcolmom dali dokopy, šila intenzívne kúsky, ktoré navrhoval práve on. Tým, že Malcolm bol manažérom skupiny *Sex Pistols*, nebolo žiadnym prekvapením, keď sa vytvorené kúsky objavovali na členoch tejto populárnej skupiny. Kolekcie týchto kúsok väčšinou pozostávali z tričiek plných farieb či vzorov, rôznych nápisov, názvov skupiny alebo to bol proste takzvaný „chaos“ – mix všetkého dokopy. Ľuďom sa Vivienina práca páčila a tak nebolo žiadnym prekvapením, keď začala tvoriť ďalej, tentokrát vo väčšom. Spolu s Malcolmom si totižto v roku 1971 založili vlastný butik na 430 King's

Road, ktorý niesol názov „Let It Rock“ a jeho obsah pozostával z tričiek pomalovaných farbami, ručne popísaných kúsok či svetrov s obrovskými okami. Butik si počas svojej existencie prešiel niekoľkými zmenami mien. Z „Let It Rock“ na „Too Fast To Live Too Young To Die“ a nakoniec na „SEX“. S butikom prišli aj prvé kolekcie, napríklad ich úplne prvá kolekcia „Pirate“ (FW 1981/82) pozostávajúca z pirátskych klobúkov a rôznych oranžových, žltých či zlatých odtieňov farieb.

Vivienina a Malcolmova prvá spoločná kolekcia *Pirate*

Vivienne a Malcolm

Po premenovaní butikú na „Worlds End“ uviedli napríklad kolekciu „Witches“ (FW 1983/84) s témou Hip Hop, bielymi tenisami s tromi jazykmi a tiež inšpirovanou klasickými čarodejnicami. Po tom, ako s Malcolmom ukončili svoju dlhoročnú spoluprácu, sa Vivienne vydala na vlastnú cestu a vybudovala si také menšie módné kráľovstvo. Okrem punku začala prezentovať svoju tvorbu aj v svadobných šatách, topánkach, šperkoch či móde takzvanej „vyššej triedy“, ktorá obsahovala napríklad kostýmčeky a šaty, s nádychom punku samozrejme.

Myslím, že sa od punku nikdy veľmi neodvrátila a jej tvorba bola vždy niečím iná a zaujímavá. Vivienne mohla navrhnúť čo i len obyčajné šaty a človek by poznal, že to bola práve jej kreácia. Ďalšie kolekcie už prišli pod značkou Vivienne Westwood. Svoju takzvanú independence éru odštartovala kolekciou „Harris Tweed“ (FW 1987/88) inšpirovanou mladou dievčinou z metra, ktorá vraj mala na sebe tašku práve Harris Tweed a trčali z nej špičky na balet. Vivienne ju opísala ako strašne cool. Touto kolekciou sa odštartovala aj éra ikonického loga, nazývaného The Orb, pre ktoré brala inšpiráciu z rôznych kráľovských prvkov

a vesmíru. Práve preto sa logo podobá na planétu Saturn a zároveň má takú kráľovskú vibe. Najprv sa objavovalo iba na nejakých menej viditeľných miestach, ako sú napríklad výšivky alebo gombíky, no potom ho Vivienne začala viditeľne používať aj vo svojich ikonických šperkoch alebo na taškách.

FW 1987/88 Harris Tweed

FW 1981/82 Witches

Ďalej pokračujme napríklad kolekciou „Portrait“ (FW 1990/91) pozostávajúcou z ikonických korzetov inšpirovaných maľbami 18. storočia, falošnej kožušiny doplnenej vysokými topánkami na platforme, aby to vyzeralo, ako keby modelka vyšla priamo z portrétu. Táto kolekcia odštartovala éru ikonických Vivieniných perál. Najprv sa začali objavovať trojradové, takzvané chokery, a neskôr sa na scénu dostal aj momentálne virálny jednoduchý perlový náhrdelník s logom Vivienne Westwood v strede. Perly sú pre Vivienne veľmi dominantné. Sú jednoduché, no zároveň výnimočné. Môžu byť v akomkoľvek tvare či štýle, vždy budú elegantné a veľmi ľahko zladiteľné k čomukoľvek.

V rokoch 1990 a 1991 získala ocenenie Návrhár roka a v roku 1992 O. B. E priamo od kráľovnej Alžbety II. No a tento rok bol taktiež rokom, v ktorom ľudské oko prvýkrát uvidelo Vivieninu svadobnú kolekciu. Divoké, nádherné, obrovské či úzke šaty z prevažne kockovanej látky, doplnené rôznymi brošňami, ale aj krásne decentné šaty s množstvom saténu, korzetmi, niektoré mali zaujímavé vzory, niektoré zase jednoduchú bielu alebo krémovú farbu, no zaujímavé tvary či rôzne volány. Ako doplnenie boli niekde použité aj saténové kvietky, čipka, výšivky alebo rôzne kamienky či perličky. Zákazníci si mohli dokonca sami vybrať tvar, farbu... čo na šatách bude alebo nebude a Vivienne ich potom vo svojom salóne ručne zdobila a prikrášľovala tak, aby vytvorila jedinečné a nezabudnuteľné šaty.

Parfém Boudoir

Rok 1998 bol premiérou pre Vivienin prvý parfum „Boudoir“. Tento parfum opísala ako kabinku, miesto, kde je žena sama sebou, kde vidí svoje chyby a potenciál. Počas nasledujúcich rokov Vivienne otvorila niekoľko butikov po celom svete a so stupňujúcou sa slávou začala omnoho viac prejavovať záujem o ľudské práva a globálne otepľovanie. V roku 2010 založila aktivistický tím „Climate Revolution“ a darovala milión li-bier na charitu „Cool Earth“. Svoj aktivizmus začala zapá-jať aj do svojej tvorby za účelom hlbšie poukázať na problémy ľudstva. Viditeľné je to napríklad v kolekciách „Save The Arctic“ alebo „Save The Rainforest“, v ktorých sú v hlavnej role popísané tričká.

Perlový choker z kolekcie Portrait

Vivienne navrhuje dodnes a dokonca si pod krídla do svojho módného domu zobrala svojho muža Andreeasa Kronthalera, ktorý svoje odde-lenie nazval „Andreas Kronthaler for Vivienne Westwood“. Jej najnovšia kolekcia „Wild Beau-ty“ (FW 2022/23) pozostáva z ručne maľovaných šiat, zvieracích vzorov či symbolov the evil eye a symbolizuje silu a odvahu. Vivienne je veľmi odvážnou a prekvapivou osobnosťou. Celý svet sa teší na to, čo nové sa pod jej rukami zrodí tentokrát.

FW 2014/15 Save The Rainforest

FW 2022/23 Wild Beau-

S

Niekedy som taká,
nevidím lúče slnka.

T

Nevidím farby,
necítim sa hodná bytia.
Samota a smútok sú moje kamarátky,
chcem vidieť konečne farby.

No nejde to.

A

No niekedy mám svoje stavy,
kedy cítim vôňu trávy,
vidím, cítim lúče slnka,
mám pocit, že som šťastná.

Vidím farby, cítim sa byť prítomná
a nie vo svojom svete lietaná.

V

Vidím ako vietor hladí klasy,
robí z nich vlny,
vlny mora.
Ako je z mojich vlasov bomba
a absolútne ma to nezaujíma .

Počujem každý zvuk krásy prírody,

Y

cítim teplo,
cítim sa skvelo.

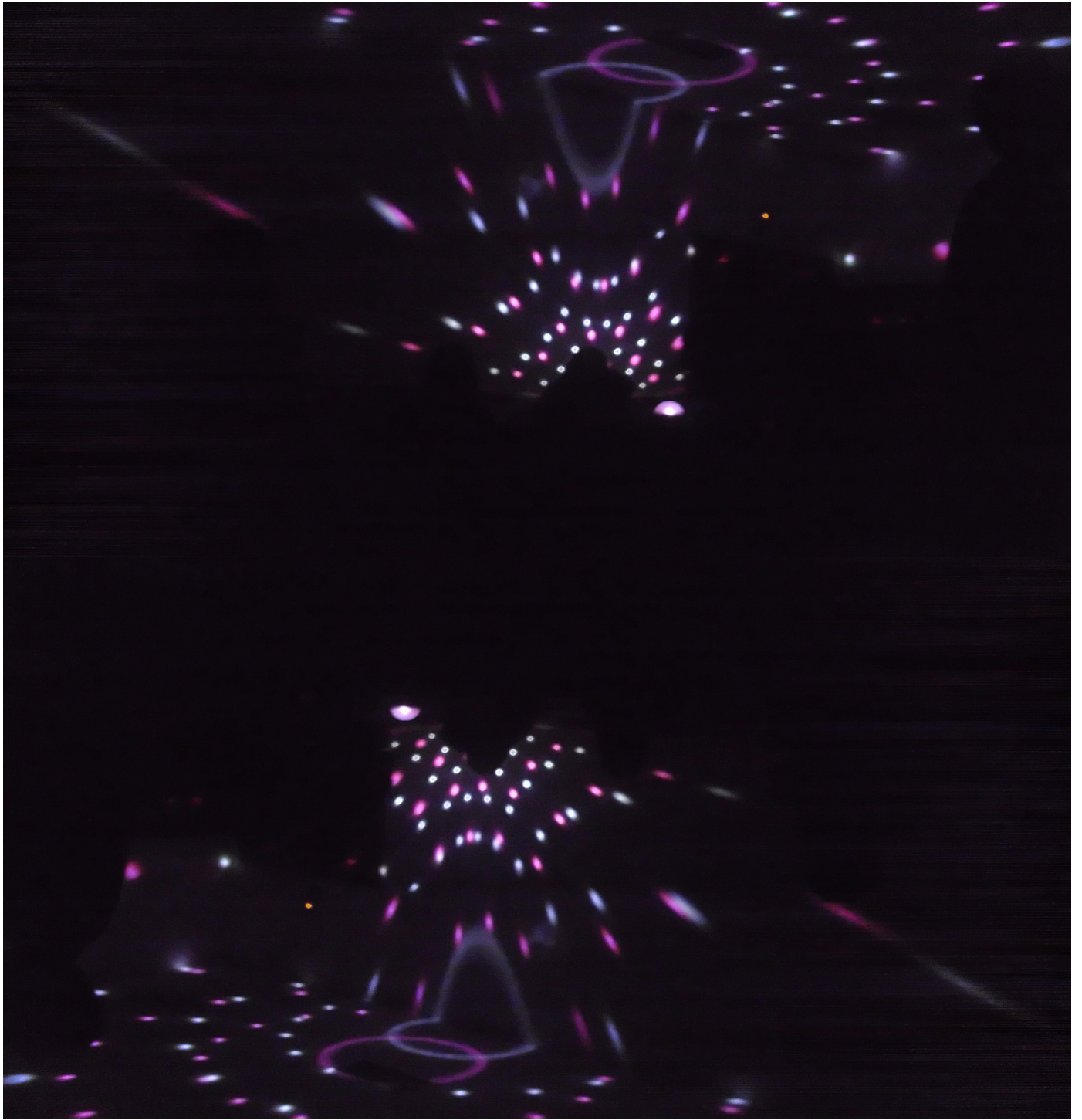
text BEÁTA BAČOVSKÁ

svet má na jeseň spadnuté viečka

Svet má na jeseň spadnuté viečka
zíva, pretože nemá nič lepšie na práci
ak by ste jeho úsmev v tomto ročnom období položili na váhu, bol by ľahučký
ako zničený vlas, ktorý prešiel množstvom pestrých fáz
každá fáza niesla iné črty
ich váha sa tiež líšila
(veď predsa podľa ročných období)
svet túži spať
svet túži žúrovať
svet túži po tichu
svet miluje hlučné dunenie
svet v jeseni je krehkejší ako kedykoľvek inokedy
vyzimená pokožka
Ochladenie spôsobuje mojej pokožke zvýšenú citlivosť (nie len mojej pokožke)
ak ho stretnete na večernej prechádzke, prepadne vás pocit, že ste sa už stretli
možno cez leto, keď sa všetko jagalo a hrialo
teraz všetko príjemne studí
chlad zarývajúci sa do každého milimetra hebkej pleti je prejavom vrúcnej náklonnosti
Ale to sa zdá byť príliš náročné na vysvetlenie
svet radšej mlčí
nechá ťa hádať
svet odpočíva a nevie si dať pokoj
svet má na jeseň spadnuté viečka, vníma však ostražito.

Ja som svet. Trpezlivo hľadím.

text PETRA SIMONOVÁ

šetríme ekologicky.

O krok vpred nielen k novému školskému roku, zážitkom, novým ľuďom, ale aj k environmentálne prospešným technológiám, pomôckam a radám. Je úžasné byť šetrný k prírode, ale v týchto ťažkých časoch ľudí najviac zaujíma, ako ušetriť. Našťastie sa to dá kombinovať a ja vám ukážem, ako to môže s ekologickým nádychom robiť každý.

Elektrina a energia

V dnešnej dobe je väčšina vecí v domácnosti na elektrinu a pri stále stúpajúcich cenách je dobré poznať tieto triky:

1) Nemusíš vypínať televíziu diaľkovým ovládačom, pretože ju to nastaví do pohotovostného režimu a to môže brať viacej elektriny ako klasicky zapnutá televízia. Ak ručne vypneš televíziu tlačidlom alebo natvrdo zo zásuvky, môžeš ušetriť aj desiatky eur ročne.

2) Väčšina ľudí si necháva nabíjačku v zásuvke. Vedel si o tom, že to pohlcuje elektrinu? A ešte z nej vychádza aj teplo, ktoré nás určite viac ohrieva práve vtedy, keď to nepotrebujeme, napríklad v lete. Dokonca tak vzniká aj vyššie riziko požiaru.

3) Ak môžeš, per na nižšej teplote. Už len tým, že sa nebude prať na 60°C, ale na 40°C, sa ušetrí až štvrtina využitej energie.

4) Suroviny z mrazničky sa dajú rozmraziť aj tak, že ich vyťahneš von deň vopred a cez noc sa rozmrazia. Ak na to používaš mikrovlnku či rúru, je to zbytočné plytvanie energie, nemyslíš?

Svetlo

5) Aj keď odchádzaš z izby iba na pár minút, je najlepšie zhasnúť, ušetrí to možno len trochu energie, ale časom sa to nazbiera. Keď však odchádzaš z izby každých päť minút, radšej nechaj rozsvietené, lebo neustálym vypínaním a zapínaním sa rýchlejšie ničí žiarovka.

6) Vedel si, že LED žiarovka nie len šetrí elektrickou energiou a je ekologická, ale má aj desať až tridsaťkrát dlhšiu životnosť ako klasická žiarovka? Áno, LED žiarovka je síce drahšia, ale viacej sa opláti.

Voda

7) Nikto nemá rád studenú sprchu, (okrem otužilcov). Niekedy musíš nechať vodu odtiecť, aby sa zohriala a peniaze ti odchádzajú dole prúdom. Ak by si tú studenú vodu nechal odtekať napríklad do vedra, tak by si ju mohol použiť na čokoľvek iné. Či už ňou polievať kvety, alebo spláchnuť toaletu. A keď sme pri tých kvetoch, môžeš ich polievať dažďovou vodou.

8) Nemusíš umývať riad tečúcou vodou, môžeš si napustiť drez alebo vodu vypínať. Tak či tak, je to lepšie ako nechať vodu tiecť po celý čas umývania riadu. Ak máš umývačku, treba do nej nakladať riad premyslene, využiť každé voľné miesto, viac sa toho zmestí a ty ju budeš zapínať menej často, čím ušetríš elektrinu.

Zima

9) Blíži sa zima a pár rád sa vždy zide. Namiesto prílišného kúrenia sa môžeš lepšie obliecť. Sveter, hrubé ponožky, deka a vetranie len krátku chvíľu. Ak už kúriš, na radiátory nič nepokladaj, brániš tým teplu.

10) Nemusíš kupovať darčeky, môžeš ich aj vyrobiť, ak si v niečom zručný. Rovnako aj baliaci papier na ne.

11) Každý minimálne raz počul od mamy, že sa jedlo z Vianoc neje a iba sa vyhodí, nemusíte toho variť predsa až tak veľa. A ak sa aj tak všetko nezje, vždy môžeš niečo hodiť do mrazničky, kde to vydrží ešte veeelmi dlho. Ale pozor na potraviny s vysokým obsahom tuku, vody či soli, tie nikdy nezamrazujú.

Jedlo

Čím lepšie uchováš ovocie a zeleninu, tým dlhšie vydrží a nemusí sa zbytočne vyhadzovať, poviem ti, čo treba spraviť:

12) Banány: potrebuješ na to iba potravinársku fóliu, ktorou zabališ špičky banánu a voala, budú ťa otravovať ešte ďalšie dva týždne navyše, keď si budeš vyberať či banán, alebo horalku. V špičkách banánu sú živiny a keď zostanú vo fólii, tak banán si berie živiny dlhšie, a tým je dlhšie krásne žltý.

13) Brokolicu a redkovky môžeš vložiť do nádoby plnej vody a položiť ich do chladničky.

14) Zemiaky a cibuľu nikdy neskladuj spolu, ale skladuj ich na suchom, tmavom mieste, ktoré je o trochu chladnejšie ako izbová teplota.

15) Paprika a uhorky, ktoré stále majú stonku, vydržia dlhšie ako tie bez nej a keď stonku zabališ do mokrej servítky, tak vydržia ešte dlhšie.

16) Ak vieš háčkovať alebo štrikovať, môžeš vyrobiť znovupoužiteľné vrecká a tašky na potraviny, aspoň nemusíš kupovať plastové igelitky, ktoré stoja 45 centov a sú ne-eko-lo-gic-ké!

Oblečenie a krása

17) Ak sa ti niečo pokazí, nekupuj hneď nové, oprav to alebo to využij na niečo iné. Napríklad staré tričká? Rozstrihať a bum! Máš novú handru. Si šikovný a máš menšiu sestru? Môžeš jej ušiť nové originálne oblečenie pre jej báby alebo pre seba a ostatných nejaký kúsok oblečenia, to už záleží na tebe...

18) Je dobré opýtať sa rodiny, či nemajú nejaké oblečenie alebo šperky, ktoré nechcú, no tebe by sa možno ešte hodilo. Môžeš si obehnuť aj secondhandy, nielen že sa prejdeš, ale aj ušetríš peniaze za nákup fast fashion oblečenia. A ak sa ti nechce behať, teraz je veľa stránok a aplikácií s oblečením z druhej ruky, ako napríklad Offero či Vinted.

19) Nevyhadzuj peniaze za kaderníčku, ak sa dá, ostrihaj sa sám alebo nech ťa ostrihá rodinný príslušník či kamarát, doma sa môžeš aj zafarbiť, ušetríš dosť veľa peňazí aj času. Za výsledok však neručím :D.

interview
travel
politics
gallery

pia luisa ercolano
natália krištofová
katarína valúchová
sofia šrámková
liliana horňáková
katarína poláková

INTERVIEW

s Mgr. Beatricou Rusnákovou, DiS.art.

Všetci ste si už určite všimli, že do profesorského zboru nášho gymnázia pribudla nová posila. Vybrala som sa ju teda vyspovedať. Dúfam, že v tomto krátkom interview nájdete všetky informácie, ktoré vás zaujímajú.

Odkiaľ pochádzate a kde ste študovali?

Pochádzam z dedinky Čáry, kde som aj navštevovala ZŠ. Pokračovala som na Gymnázium F. V. Sasínka v Skalici.

Mala som veľmi blízko k hudbe, preto som začala súčasne študovať aj Cirkevné konzervatórium v Bratislave – odbor organ.

Profesijne som sa tomu však nechcela venovať, a preto rozhodnutie pri výbere vysokej školy bolo jasné – učiteľstvo na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave. Počas štúdia na vysokej škole som dokončila aj štúdium na konzervatóriu (preto DiS.art.).

Prečo práve biológia a chémia?

Tieto predmety som si obľúbila už na gymnázium, vďaka vynikajúcim profesorom, ktorých som mala rada a obdivovala ich aj osobnostne.

Prvotný výber bol biológia a slovenčina, ale nakoniec som sa rozhodla pre biológiu a chémiu – neľutujem to.

Čo vás na učení najviac baví?

Najviac ma baví vysvetľovať učivo. Teší ma, keď vidím, že sa tá pomyselná „žiarovka“ rozsvieti. Vtedy je to naozaj dobrý pocit. Okrem toho veľmi rada pracujem s mladými ľuďmi, baví ma spoznávať ich osobnosť, cítiť tú radosť zo života, často sa na hodinách aj spoločne zasmiať.

Ak by ste neboli učiteľkou, čím by ste chceli byť?

Chvíľu som chcela byť lekárka – pediatrička. Keď nad tým teraz uvažujem – dnes by ma viac lákala gynekológia – pôrodníctvo, pretože zázrak života ma veľmi fascinuje.

Aké predmety ste neoblúbovali?

Nemala som rada fyziku, matematiku, angličtinu a telesnú. Najviac asi angličtinu a telesnú.

Chceli ste sa vždy stať učiteľkou?

Ja som mala také fázy v živote:

- keď som bola tretiačka na ZŠ, triedna učiteľka povedala mojej mamke na rodičovskom združení, že keď sa nestanem učiteľkou, tak budem nešťastná,
- ku koncu ZŠ som sa zase chcela venovať detskej psychológii – stále som teda inklinovala k deťom,
- na gymnáziu som sa opäť chcela stať učiteľkou, neskôr pediatričkou a nakoniec znova učiteľkou. Svoje rozhodnutie neľutujem, pretože ma táto práca veľmi baví a naplňa ma.

Ako najradšej relaxujete?

Mojím najoblúbenejším relaxom je momentálne spánok (mám ho popri malom synovi naozaj málo).

Okrem toho veľmi rada čítam.

Samozrejme aj hudba – hra na klavír, organ – ak mám čas, tak si veľmi rada zahrám.

Oblúbujem aj výlety do prírody a rada trávim čas s rodinou a priateľmi.

Čo zo svojho súkromia študentom prezradíte?

Som vydatá, mám jedného dvojročného syna, ktorý je momentálne veľký nezbedník, takže máme doma veselo. Staviam domček a už sa teším, kedy sa doň nasťahujeme.

Čo vám robí najväčšiu radosť?

Najväčšiu radosť mi určite robí to, že mám kompletnú rodinu. Kompletnú v tom zmysle, že sme všetci spolu a zdraví. Najradšej som, keď sa môžeme všetci spolu stretnúť na oslave, rozprávať sa a zdieľať spoločné chvíle.

Pred čím máte najväčší rešpekt?

Rešpekt mám asi pred svojim povoláním. Chcela by som byť v živote dobrá v tom, čo robím. Z tohto dôvodu sa snažím stále na sebe pracovať, aby som nejako „nezakrpatela“. Samozrejme mám veľký rešpekt aj k rodine – aby som jej dokázala venovať dostatok času a dobre vychovať svoje deti.

A teraz ešte zopár rýchlych otázok:

Oblúbený film?

„Hacksaw Ridge: Zrodienie hrdinu“ alebo „Collateral beauty“.

Oblúbené jedlo?

Cestoviny s bazalkovým pestom, rajčinami, mozzarellou a slnečnicovými semienkami.

Oblúbená kniha?

„Karen Kingsbury: Medzi nebom a morom“ a „William Paul Young: Chatrč“.

Káva / Čaj?

Čaj

Ovocie / Zelenina?

Ovocie

Sladké / Slané?

Sladké

Leto / Zima?

Leto

Plávanie / Lyžovanie?

Lyžovanie

Ranné vtáča / Nočná sova?

Sova

Milá pani profesorka, veľmi pekne vám ďakujem za vyčerpávajúce odpovede na všetky (i všetečné) otázky.

Nakoniec mi neostáva nič iné, len nám všetkým spoločne zaželať, aby sme sa tešili na hodiny BIO a CHEM – vy na nás a my na vás.

ISLAND

Predstavte si útulnú chatku, teplý čaj či kávu a hrubý vlnený sveter. Ospalé zahmlené ráno, vlniace sa more, jeho šumenie. Všetko je šedé, modré a tmavozelené, nostalgické, čajky chytajú malé rybičky a otravne vykrikujú, čím vrátia vašu túlavú myseľ späť do reality. Aspoň tak si túto chladnú krajinu predstavujem ja. Island je môj malý cestovateľský sen. A nielen kvôli Skyru – ich tradičnému jogurtu. Fascinuje ma svojou úžasnou divou a nedotknutou prírodou. Pokúsim sa vám ho trochu priblížiť a verím, že sa doň zamilujete aj vy.

Sila islandskej prírody je ohromujúca. Je ako z rozprávky, predstavte si sýtozelené zvlnené pláne, posypané čistými jazerami, majestátne vodopády týčiace sa do výšky a táto krásna scenéria doplnená chutnými malými islandskými koníkmi. Nájdete tu nad 130 sopiek, geotermálne pramene vyvierajú kdekol'vek, na mnohých miestach sú jazierka s teplou vodou, kde sa možno kúpať počas celého roka. Okrem toho tu nájdete aj čierne pláže, sopečné polia a ľadovce.

Ak ste veľmi spoločenský typ a ste radi obklopení ľuďmi, na Islande vám bude možno trochu smutno. Je to totiž krajina s najnižšou hustotou zaľudnenia na km² (približne 3 ľudia). Zato je tu však početné zastúpenie „skrytých národov“. Žije tu množstvo víl, trpaslíkov a elfov, aspoň tak hovorí islandská folklórna tradícia. Aj dnes sa nájdú miestni, ktorí v to stále veria a bez

mihnutia oka vám budú tvrdiť, že predvčerom v lese stretli škriatka. Traduje sa, že existuje celkovo 13 druhov elfov, od maličkých osemcentimetrových až po elfských obrov. V hlavnom meste – Reykjavíku – možno študovať na Elf school (Álfaskólinn) – teda elfskej škole, kde sa dozviete všetko o týchto zaujímavých tvoroch. (Už viem, čo so životom, keď mi nevyjde medicína :D)

Islandčania si celkom fíčia na zvláštnych tradíciách, a preto ani ich Vianoce nie sú obyčajné. Majú 13 „Santa Clausov“, všetci sú bratia a samozrejme, elfského pôvodu. Sú to však nezbedníci a spôsobujú v domácnostiach rôzne neplechy. Je tu napríklad *Skyrgámur* (angl. S kyr-Globber), ktorý poje všetky islandské jogurty z chladničky, *Huroaskellir* (Door-Slammer), ktorý rád trieska dverami a obzvlášť v noci, alebo *Stúfur* (Stubby), ktorý kradne neumyté panvice. Títo vianoční škriatkovia prichádzajú do domácností niekoľko dní pred Vianocami, vytvárajú adventné obdobie na islandský spôsob.

Hot-dogy sú na každom rohu (a v každom rožku) a Islandčania si z nich spravili národné jedlo. Väčšinou servírujú jahňací párrok podávaný v pečive, dochutený napríklad cibulkou, surovou či opečenou, kečupom, majonézou alebo inou omáčkou.

Ľudia tu používajú patronymá alebo matronymá a teda nemajú priezviská ako ich poznáme my. Druhé meno zdedia po svojom rodičovi a to tak, že k rodičovskému krstnému menu sa pridá v prípade syna koncovka *-son* a v prípade dcéry koncovka *-dóttir*. Uvediem príklad – otec *Stefán Gunnarsson* bude mať syna *Róberta Steffánsona* a dcéru *Harpu Stefánsdóttir*. Island má aj napriek malému počtu obyvateľov svoje význačné osobnosti, napríklad

političku Vigdís Finnbogadóttir, veľmi zaujímavú ženu. V roku 1980 sa totiž stala prvou prezidentkou (ženského pohlavia) v celej Európe a vlastne aj úplne prvou ženskou hlavou štátu, zvolenou v demokratických voľbách.

“What happened that day established the first step for the emancipation of women in Iceland. Paralysed the country completely and opened the eyes of many men.” Vigdís Finnbogadóttir

Cestovanie je neskutočne obohacujúce. Pre každého človeka by mohlo byť dobrým krokom k sebarozvoju, pretože cestovať znamená vyjsť zo svojej bubliny stereotypu a zároveň sa podrobiť diskomfortu. Istá forma nekomfortu vás však posunie vpred, pretože vám poskytne nové príležitosti a priestor na premenu a rast. Informácia o tom, že svet je veľmi pestrý a jeden národ sa značne odlišuje od druhého, je veľmi dôležitá, premení vás na tolerantnejšiu a otvorenejšiu ľudskú bytosť. Obzvlášť mladý človek, ktorý sa formuje a utvára si celkový pohľad na život, na cestách môže nájsť odpovede na mnohé otázky a určiť si svoje hodnoty. Cestovanie bez rodičov vás naučí samostatnosti a zodpovednosti. A v neposlednom rade, naša Zem je krásne miesto a bola by veľká škoda neskúsiť, nevidieť a nespoznáť z nej čo najviac.

E U R Ó P S K A Ú N I A

Téma Európskej únie je veľmi široká a relatívne obsiahla. Preto sa ju pokúsim rozčleniť na viacero celkov, ktoré rozdelím do viacerých článkov. V nasledujúcom si veľmi stručne predstavíme históriu a vznik EÚ spolu s jej najvýznamnejšími zmluvami.

Samotný nápad založiť takéto spoločenstvo vznikol ako reakcia na ničivé následky druhej svetovej vojny. Po udalostiach sprevádzajúcich štyridsiate roky vznikla iniciatíva vytvoriť nadnárodný koncept organizácie, ktorá by mala mechanizmy na zabezpečenie mieru a priestor pre ekonomický rast. Znamenalo to vytvoriť jedinečné spojenie krajín, ktoré by boli schopné jednotne postupovať v určitých otázkach, a tak účinnejšie riešiť konkrétne problémy.

5. mája 1949 založilo 10 európskych krajín Radu Európy, ktorej cieľom bola ochrana demokracie a základných ľudských práv a slobôd. Jednalo sa o jeden z prvých krokov v ústrety kolektívnej snahe o diplomatické riešenie sporov a zabránenie používaniu neľudských praktík využitých v druhej svetovej vojne. 3. septembra 1953 vydala významný dokument *Európsky dohovor o ľudských právach*, ktorého cieľom je ochraňovať ľudské práva občanov žijúcich na území EÚ. Aktuálne sídli v Štrasburgu a jej členmi je 47 krajín.

Prvýkrát bola myšlienka o vytvorení európskeho spoločenstva predstavená v prejave francúzskeho ministra zahraničných vecí Roberta Schumana 9. mája 1950, v „Schumanovom pláne“, ktorého autorom je Jean Monnet. V súčasnosti 9. máj oslavujeme ako Deň Európy. Hovoril o vytvorení spoločnej únie na produkciu uhlia a ocele. V reakcii na to vzniklo 23. 6. 1952 Európske spoločenstvo uhlia a ocele (ESUO), alebo tiež Montánná únia, ktorého členmi boli Belgicko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko, Nemecko a Holandsko. Významnou súčasťou ESUO bolo tiež zrušenie niektorých

cieľ a vývozných kvôt medzi štátmi. ESUO malo výrazný úspech a jeho idey sa ďalej rozširovali.

25. marca 1957 boli podpísané *Rímske zmluvy*, tie rozširujú spoluprácu medzi krajinami o ďalšie dve zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Euratom), ich úlohou bolo kontrovanie výstavby a rozvoja jadrového priemyslu v členských štátoch. Snahou EHS sa stalo vytvorenie colnej únie a spoločného trhu. V roku 1993 bola EHS premenovaná na Európske spoločenstvo (ES) na základe *Zlučovacej zmluvy*, ktorá vstúpila do platnosti v roku 1967.

19. marca 1958 sa konalo prvé stretnutie Európskeho parlamentného zhromaždenia. Robert Schumann bol vtedy zvolený za jeho predsedu. 30. marca 1962 bol zmenený názov zo Spoločného zhromaždenia Európskeho združenia uhlia a ocele na Európsky parlament.

Pokračujeme do roku 1972, kedy sa k Európskemu spoločenstvu pripojili Írsko, Dánsko a Veľká Británia (ktorej vstup bol dva razy predtým zablokovaný Francúzskom). Jednalo sa o jedno z prvých väčších pristúpení krajín. V roku 1981 sa k ES pridalo Grécko a v roku 1986 Španielsko a Portugalsko.

Do platnosti v roku 1987 vstupuje *Jednotný európsky pakt*, ktorý sa zamerá na inovovanie *Rímskych zmlúv* a pokračovanie rozvíjania jednotného vnútorného trhu (napríklad koniec niektorých kontrol osôb na hraniciach ES). Európske spoločenstvo rozšírilo svoje pôsobenie aj na ekológiu, výskum, technológie a sociálnu politiku.

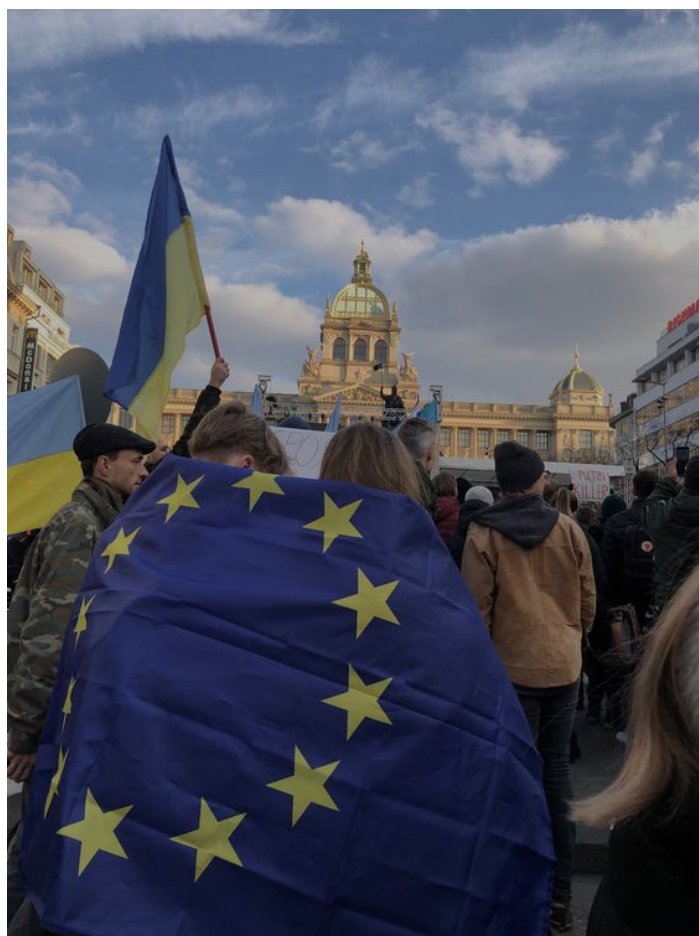
Prijatím *Maaschtritskej zmluvy*, ktorá bola podpísaná v roku 1992, vznikla Európska únia, tak ako ju poznáme a rozdelila sa do troch pilierov: Európske spoločenstvá, spoločnú bezpečnostnú a zahraničnú politiku a spoluprácu vlád EÚ v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí, čo pomohlo k lepšej integrácii aktivít, na ktoré sa chcela EÚ zamerať. Došlo k novelizácii právnych úprav o hlasovaní a boli prijaté ďalšie opatrenia na zlepšenie vnútorného trhu.

V roku 1995 sa EÚ rozšírila o ďalšie tri štáty – Rakúsko, Fínsko a Švédsko. Významnou zmluvou sa stala *Zmluva z Nice*, ktorá EÚ pripravovala na rozšírenie o ďalších 10 štátov. Opäť inovovala systém hlasovania a medzi najväčšie úspechy patrí podpísanie *Európskej charty ľudských práv*.

V máji 2004 vstúpilo do EÚ až 10 krajín: Estónsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Slovensko, Česká republika, Maďarsko, Slovinsko, Malta a Cyprus. V roku 2007 Bulharsko a Rumunsko a zatiaľ ako posledné v roku 2013 Chorvátsko. Súčasťou EÚ od roku 2020 nie je Spojené kráľovstvo, na základe referenda, v ktorom 51% voličov hlasovalo za odchod z EÚ.

V roku 2002 sa zavádza spoločná mena – euro.

Zatiaľ posledná významná zmluva, ktorú EÚ prijala, bola *Lisabonská zmluva*, tá vstúpila do platnosti v roku 2009. EÚ v nej získala jednotnú právnu subjektivitu, udelila väčšie právomoci Európskemu parlamentu, zmenila systém hlasovania v Rade EÚ, umožnila dobrovoľné vystúpenie z EÚ, posilnila pozíciu národných parlamentov vo vzťahu k Európskej únii a zaviedla stáleho predsedu Európskej rady a upravuje postavenie vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku.

Čo má spoločné vojna na Ukrajine a klimatická kríza?

FOSÍLNE PALIVÁ

Keď sa hovorí o klimatickej zmene či globálnom otepľovaní, ako prvé mi na um prídu fosílna palivá. Energia (teplo), vzniká predovšetkým z fosílnych palív (vodná para a oxid uhličitý). Od začiatku priemyselnej revolúcie (spaľovanie fosílnych palív v priemyselnom meradle), teda za posledných zhruba 150 rokov, sme jeho koncentráciu dokázali zvýšiť CCA o 40%. Spaľovaním fosílnych palív sa do atmosféry dostáva fosílny uhlík, ktorý bol milióny rokov uložený v podzemí a tým sa narušuje rovnováha uhlíkového cyklu a narastajú koncentrácie CO₂ v atmosfére.

Ale ako to súvisí s vojnou na Ukrajine? Tento ozbrojený konflikt u našich východných susedov bohužiaľ financujeme aj my, ľudia žijúci vo vyspelých štátoch, ktorí si donedávna mysleli, že mier je samozrejmosťou. Rusko je krajina, ktorá je bohatá na nerastné suroviny, a preto vývoz ropy a plynu tvorí takmer dve tretiny ruského exportu. Konkrétne do Únie priteká štvrtina ropy a takmer polovica zemného plynu. Preto dôsledky ekonomických sankcií na Rusko pociťujeme aj my.

Vojna na Ukrajine nám pomohla uvedomiť si našu závislosť od Ruska a fosílnych palív. Teraz je čas rozlúčiť sa a otvoriť dvere pre zelenšiu a udržateľnejšiu alternatívu.

CHUDOBA

Ďalším zásadným problémom je chudoba. Aj v 21. storočí

24% svetovej populácie žije v chudobe a v novodobom otroctve. OECD uviedla, že piatimi najkrehkejšími krajinami v minulom roku boli Somálsko, Južný Sudán, Afganistan, Jemen a Stredoafrická republika. A tri krajiny – Benin, Východný Timor a Turkménsko, boli pridané do zoznamu, z ktorého nebola odstránená žiadna krajina.

Aký je dôvod zaznamenaného nárastu chudoby od začiatku roka? OECD uviedla, že dôvodom tejto problematiky sú ozbrojené konflikty, klimatická zmena a pandémie. Ukrajinský export obilia sa od februára, keď po ruskom útoku uzavreli ukrajinské čiernomorské prístavy, výrazne znížil, čo spôsobilo prudký nárast globálnych cien potravín a zvýšilo strach z nedostatku potravín v Afrike a na Blízkom východe. Tri čiernomorské prístavy boli odblokované koncom júla, takže humanitárnej katastrofe sme ušli o 5 minút 12. No na katastrofy, ktoré prídu v dôsledku klimatickej zmeny v podobe migrácie, úmrtí zapríčinených povodňami a nedostatkom jedla, nesmieme zabúdať.

PRÍRODA

Ako posledné si môžeme pripomenúť, ako trpí príroda na Ukrajine. Erika Weinthalová, profesorka environmentálnej politiky na prestížnej Dukeovej univerzite, varuje, že neustále bombardovanie a ostreľovanie výrazne znečisťuje ovzdušie aj vodu a prispieva ku kontaminácii pôdy nebezpečnými látkami. Ruské jednotky na Ukrajine už

podľa nej zničili mnohé ekosystémy. Za všetky vyberá príklad zničených mokradí, ktoré sú nevyhnutné pri zabraňovaní povodňam. A riaditeľka Ukrajinského národného parku Tuzly Iryna Vychryšťuková upozorňuje, že tamojšie pláže pokrývajú míny či hnijúce mŕtvoly delfínov, ktoré vystrašené zo sonarov ruských ponoriek a vojnových lodí, uviazli na plytčine.

A na koniec sa troška opustím. Sme posledná generácia, ktorá má možnosť ovplyvniť dopady klimatickej zmeny, a zároveň tak chrániť mier (odporúčam knihu „Klimatické vojny“). Musíme hlavne veriť v seba samých, v to, že na našich činoch a názoroch záleží, no a, samozrejme, v lepšie zajtrašky. Podstatné je, aby sme vykročili vpred tou správnu nohou.

smrť princeznej Diany: bol to plán ako sa jej zbaviť, alebo nehoda?

Diana Frances Spencer sa narodila v Norfolku v Anglicku 1. júla 1961. Bola najmladšou dcérou britskej šľachtickej rodiny. Po štúdiu vo Švajčiarsku v roku 1978 sa so svojimi priateľkami presťahovala do malého bytu v Londýne, aby mohla pracovať ako učiteľka v škôlke v Young England.

Jej rodina sa poznala s kráľovskou rodinou dávno pred jej narodením, pretože boli susedia v jej rodnom meste, avšak s Charlesom nevedeli o svojej existencii až do roku 1977. V roku 1977 bol Charles pozvaný na strávenie víkend u Spencerovcov, keďže mal vzťah s jej sestrou Sarah. Vtedy mala Diana 16 rokov a Charles 29. V lete 1980 boli hosťami na stretnutí na vidieku, vtedy sa Charles vážne začal zaujímať o Dianu ako potenciálnu nevestu. 24. februára 1981 oficiálne vyhlásili, že pár je zasnúbený a päť mesiacov nato sa konala kráľovská svadba (Diana s Charlesom sa pred svadbou stretli iba trinásťkrát). O rok neskôr Diana porodila princa Williama a o ďalšie dva roky princa Harryho. Princeznou z Walesu sa stala iba vo svojich dvadsiatich rokoch. Ľudia si ju však rýchlo obľúbili pre jej charizmatický charakter a tiež preto, že používala svoju popularitu na aktivizmus a pomáhanie ľuďom v núdzi.

V interview pre BBC v roku 1984 prezradila, že je kráľovská rodina na ňu veľmi prísna a povedala, že si nikdy nevšímajú to dobré, čo spraví, ale vždy sa zameriavajú iba na to zlé. Média špekulovali, či svadba nebola zo strany kráľovskej rodiny nútená a či si Diana pod obrovským tlakom uvedomovala vážnosť situácie. Kráľovná Alžbeta predpokladala, že Diana si na rolu princeznej zvykne veľmi rýchlo, keďže pochádzala z privilegovanej rodiny, ale faktom bolo, že Diana sa prakticky za jeden deň ocitla z pokojného bytu, kde žila so svojimi kamarátkami, v Buckinghamskom paláci. Počas zasnub bola izolovaná a dni trávila sama. Táto izolácia poznačila jej psychické zdravie. Hneď potom ako sa presťahovala do Buckinghamského paláca, ju začala trápiť bulímia. Neskôr sa o tom otvorene vyjadrila v interview pre BBC v roku 1985. Široká verejnosť však chcela veriť predstave perfektnej kráľovskej romantickej láske. Diana vždy čakala od Charlesa podporu, ale nikdy sa jej nedočkala. V interview, ktoré

sa konalo po ich zasnúbení, Charles na otázku, či je zamilovaný, odpovedal: „Whatever in love means“.

Charles ale očividne túto lásku prežíval s niekým iným. Camila Parker Bowles a Charles mali spolu vzťah na začiatku 70-tych rokov, ten bol však zo strany kráľovskej rodiny z viacerých dôvodov nepripustný. Camilina reputácia nebola prijateľná, nepochádzala zo šľachtickej rodiny a mala vzťah s iným mužom, ale aj napriek tomu ich vzťah pokračoval v tajnosti bez povšimnutia iných. Pauzu zapríčinila až Charlesova svadba s Dianou, ale Camilin vplyv na Charlesa bol značne rozpoznateľný aj po nej. Ešte pred svadbou Diana našla náramok, ktorý bol vyrobený priamo pre Camilu. Počas rokov manželstva sa objavili uniknuté nahrávky telefonátov, ktoré Camila a Charles viedli. Diana sa v ten istý rok stretla s Camilou a snažila sa jej vysvetliť svoju ťažkú životnú situáciu, ostala však nepochopená. Diana často plakala a jej bulímia sa iba zhoršovala. Zaseknutá v nešťastnom kráľovskom manželstve si začala s kapitánom menom James Hewitt. V neskorých 80-tych rokoch sa široká verejnosť dozvedela o tom, že manželstvo Charlesa a Diany je trvalo narušené a v auguste v roku 1996 bol oznámený rozvod.

Rok po rozvode bola Diana na dovolenke vo Francúzku s jej vtedajším partnerom Dodi Al-Fayedom. V noci, dňa 31. augusta 1997, Al-Fayed s Dianou a jej bodygardom Trevorom Reesom Jonesom odišli z hotela Ritz v Paríži. Al-Fayedov otec tento hotel údajne vlastnil. Vodičom ich mercedesu bol tejto osudnej noci hlavný príslušník bezpečnostnej služby Henri Paul. Ako vchádzali pod most, Paul stratil kontrolu nad vozidlom, zatiaľ čo ho naháňali stovky paparacov. Pri rýchlosti 112 km/hod mercedes narazil do stĺpu pod mostom. Nikto v aute nemal zapnuté bezpečnostné pásy. Dianin partner a vodič mercedesu boli vyhlásení za mŕtvych priamo na mieste nehody a Diana s bodygardom prevezení do nemocnice. Mnoho paparacov, čo naháňali dané auto, si radšej fotili vrak auta po nehode, než aby pomohli zraneným. Zatiaľ čo Rees Jones prežil, Dianine zranenie boli omnoho vážnejšie. Doktori ju operovali dve hodiny, ale nemohli ju oživiť.

Princezná Diana zomrela na následky vnútorného krvácania ráno 31. augusta 1997. Mala 36 rokov a zanechala po sebe dvoch synov. Jej pohreb sa konal 6. septembra 1997. Sledovalo ho viac ako 2,7 miliárd ľudí po celom svete. V časoch, kedy sa svet vyrovnával s touto tragédiou, nabrali na obátkach konšpiračné teórie. V novinách sa začali objavovať teórie o tom, že princezná bola zabitá kráľovskou rodinou. Ako odpoveď na to polícia Metropolitan spustila tzv. operation paget, aby mohli určiť pravdivosť teórií. Táto operácia zaznamenala celkovo 175 teórií o smrti princeznej Diany. Podme si spomenúť tie najslávnejšie a najpravdepodobnejšie:

1. teória

Vodič mercedesu Henri Paul bol donútený bezpečnostnými zložkami, aby vedome narázil autom do stĺpu. Túto teóriu potvrdzuje fakt, že Paul mal podozrivo veľa peňazí na účte, bol to obnos oveľa väčší, než dovoľoval jeho príjem. Aj keď zarábala len 35 tisíc eur ročne, mal na svojom bankovom účte cez 250 tisíc eur. V osudný deň mal pri sebe veľké množstvo peňazí v hotovosti a deň po nešťastnej nehode lekári skonštatovali, že Paul mal 1,7 promile alkoholu v krvi. Skeptici ale upozornili na fakt, že Paul v osudnú noc neprejavoval známky opitosti.

2. teória

Diana bola „zabitá“ jej vlastnou krajinou, pretože bola údajne tehotná s jej partnerom Dodi Al-Fayedom. Táto teória bola podporovaná hlavne otcom zosnulého partnera. Uviedol, že kráľovská rodina by nikdy neprijala fakt, že by egyptský muž bol nevlastným otcom potencionálneho nástupca trónu a tak dali Dianu a jej partnera zabiť. Táto teória otca Dodi Al-Fayeda bola však vyvrátená lekármi, ktorí potvrdili, že Diana počas incidentu tehotná nebola.

3. teória

Zdravotná pomoc bola schválne sabotovaná. Táto teória sa rozšírila najmä po tom, čo médiá odhalili fakt, že Diana bola ošetrovaná na mieste nehody a nebola rovno prevezená do najbližšej nemocnice. Skeptici sa domnievajú, že keby Diana bola ihneď hospitalizovaná, mohla tento incident prežiť. Táto teória je však v rozpore s francúzskymi núdzovými protokolmi. Vo Veľkej Británii je prioritou transportovať pacienta čo najrýchlejšie do nemocnice, avšak vo Francúzku preferujú skôr podanie prvej pomoci ihneď na mieste incidentu. Doktori však tvrdia, že Diana mala tak vážne zranenia, že ju bolo nemožné zachrániť. V roku 2019 zistil forenzný patológ z Británie presnú príčinu Dianinej smrti. Tá mala byť spôsobená roztrhnutím malej žilky v pľúcach na veľmi nešťastnom mieste, čo je dosť vzácné. Ak by Diana mala zapnutý bezpečnostný pás, tomuto zraneniu by sa dalo predísť. Zdravotníci teda spravili chybu v analýze stavu Diany, jej stav totiž krátko po nehode zaznamenali ako stabilizovaný.

4. teória – najviac pravdepodobná

Diana predpovedala svoju vlastnú nečakanú smrť. Desať mesiacov pred smrťou dala princezná do úschovy list bývalému kráľovskému komorníkovi. V liste bolo uvedené: „This particular phase in my life is the most dangerous – my husband is planning ‚an accident‘ in my car, brake failure and serious head injury in order to make the path clear for him to marry Tiggy“. Sedem rokov po Dianinej smrti, 5. apríla 2005, si princ Charles zobral za ženu Camillu Parker, ktorá je teraz jej kráľovská výsosť – vojvodkyňa z Cornwallu. Dianin strach zo smrti bol zrejme oprávnený aj vtedy, keď verila, že jej bývalý priateľ Barry Mannakee bol tiež „zavraždený“ pri autonehode.

V roku 2004 NBC odvysielali interview s Dianou, v ktorom povedala: „Barry bol moja najväčšia láska, ktorú som kedy mala, všetko sa ale zistilo a on bol odstrčený, potom bol zabitý, myslím si, že bol zavraždený“.

Po analýze 175 teórií v operation paget polícia zamietla všetkých 175 teórií z dôvodu nedostatku dôkazov, ktoré by potvrdzovali aspoň jednu z nich. Vyšetovanie bolo teda uzavreté ako tragická nehoda.

imatrikulácie 2022

<33

prima

prima

1. A

1. A

1. B

1. B

1. C

1. C

